QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 4 ta’ Mejju 2001

Numru 13

~itazzjoni 652/1996

G. V. Xuereb Ltd

versus

Id-Direttur tal-Kuntratti u d-Direttur ta’ l-Avjazzjoni ~ivili

F’din il-kaw\a s-so`jetà attri`i qieg]da titlob il-]las ta’ danni talli l-konvenuti naqsu milli j]arsu l-obbligazzjonijiet tag]hom ta]t ftehim t’appalt.

I`-`itazzjoni tg]id illi b’ittra tat-30 ta’ {unju 1995 il-konvenut Direttur tal-Kuntratti kien g]arraf lill-attri`i li l-gvern kien laqa’ l-offerta tag]ha ta’ l-4 ta’ Mejju 1995, mag]mula ta]t *contracts notice nº 151/95*, g]al xog]ol marbut mat-tqeg]id ta’ *precise approach path indicator* fuq il-pisti 26/06 u 14/32 fil-mitjar internazzjonali ta’ }al Luqa.

Is-so`jetà attri`i bdiet ix-xog]lijiet ma]suba fl-appalt wara li, fl-24 ta' Lulju 1995, ir`eviet "*order to start works*", i\da ma setg]etx tkompli dawn ix-xog]lijiet. Dan kien bi ]tija tal-konvenut Direttur ta' l-Avjazzjoni ~ivili wa]du, billi dan kemm-il darba naqas milli jag]ti lill-attri`i tag]rif u istruzzjonijiet `ari u pre`i\i.

Is-so`jetà attri`i kemm-il darba sej]et lid-Direttur ta' l-Avjazzjoni ~ivili biex jag]tiha t-tag]rif kollu me]tie[biex hija tkun tista' tkompli bl-appalt, u meta dan il-konvenut baqa' ma tahiex dan it-tag]rif, lis-so`jetà attri`i ma fadlilhiex triq o]ra]lief li tinqeda bil-jedd li t]assar il-kuntratt t'appalt. G]alhekk fil-11 ta' Settembru 1995 is-so`jetà attri`i kitbet lid-Direttur ta' l-Avjazzjoni ~ivili biex temmet il-kuntratt ta' l-appalt u \ammet il-jedd li titlob il-]las tad-danni. Wara, sej]et formalment lill-konvenuti biex jersqu g]al-likwidazzjoni u l-]las tad-danni talli ma setg]etx tag]mel ix-xog]lijiet ta]t l-appalt, i\da l-konvenuti baqg]u ma g]amlu xejn.

Is-so`jetà attri`i g]alhekk fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi din il-qorti:

1. tg]id illi s-so`jetà attri`i ma setg]etx tag]mel ix-xog]lijiet ta]t l-appalt bi]tija tal-konvenut Direttur ta' l-Avjazzjoni ~ivili wa]du;

2. tillikwida l-ammont li g]andha tie]u l-attri`i, li huwa daqskemm jiswa x-xog]ol li la]qet g]amlet u d-danni li [arrbet talli ma setg]etx tag]mel ix-xog]lijiet kollha ma]suba ta]t l-appalt; u

3. tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min minnhom g]andu jwie[eb, i]allsu lill-attri`i s-somma li ti[i likwidata, flimkien ma' l-ispejje\, fosthom dawk ta' l-ittra bonarja tat-30 ta' Novembru 1995 u ta' l-ittra uffi`jali ta' l-24 ta' Jannar 1996, li kienet notifikata lill-konvenuti fit-30 ta' Jannar 1996.

Il-konvenuti ressqu dawn l-e``ezzjonijiet:

1. il-konvenut Direttur tal-Kuntratti kellu x'jaqsam biss ma' l-a``ettazzjoni ta' l-offerta, u ma jwe[ibx g]all-ilmenti ta' l-attri`i;

2. l-appalt ma tkompliex min]abba ra[unijiet tajba fil-li[i u g]ax l-attri`i ma qdietx l-obbligazzjonijiet tag]ha ta]t il-kuntratt *in bona fide*; u

3. i\-\mien stipulat fil-kuntratt kien favur il-konvenut Direttur ta' l-Avjazzjoni ~ivili, li wkoll talab li dan i\-\mien ji\died ra[onevolment sabiex ikun jista' jag]ti t-tag]rif li riedet l-attri`i. Billi xi impjegati tieg]u li setg]u jag]tu dan it-tag]rif kienu qeg]din jimxu ma' direttiva ta' *trade union* dan it-tag]rif ma setax jing]ata mill-ewwel, u g]alhekk g]andha tg]odd g]all-ka\ il-massima *nemo tenetur ad impossibilia*.

Il-fatti ta' dan il-ka\ [raw hekk:

Id-Direttur tal-Kuntratti g]all-Gvern ta' Malta kien g]amel sej]a g]al offerti g]al xi xog]olijiet marbuta mat-tqeg]id ta' *precise approach path indicator* fuq il-pisti tal-mitjar internazzjonali ta' }al Luqa. Is-so`jetà attri`i kienet g]amlet offerta u din l-offerta kienet intlaqg]et b'ittra mibg]uta lill-attri`i mid-Direttur tal-Kuntratti fit-30 ta' {unju 1995[1].

Din l-ittra, fost]wejje[o]ra, tg]id hekk:

> As undertaken by you in your tender and as stipulated in Clause S.3 of the Special Clauses the work shall be completed within thirty (30) working days from the date of order to start works. In this connection your attention is drawn to the relative clauses of the General Conditions of Contract dealing with your liabilities for delay in completion and for abandonment of contract.

Ix-xog]ol li kellha tag]mel l-attri`i kien it-tqeg]id ta' *platforms* li fuqhom imbag]ad jitwa]]lu dwal direzzjonali ma]suba biex bihom l-ajruplani li jkunu qeg]din joqorbu biex jin\lu fuq il-pista jsibu l-*approach path* li twassalhom fuq il-pista. G]al din ir-ra[uni dawn id-dwal, u l-*platforms* li fuqhom jitwa]]lu, kellhom jitqieg]du bi pre`i\joni kbira G]alhekk il-ftehim kien li *surveyors* tad-Dipartiment ta' l-Avjazzjoni ~ivili kellhom juru lill-attri`i fejn kellhom jitqieg]du kull wa]da

---

1 *Fol.* 6.

mit-tnejn u tletin (32) *platform* ma]suba fl-appalt, u dan it-tag]rif kellu jing]ata g]al kull *set* ta' erba' (4) *platforms* wara li jkunu tqieg]du l-erbg]a (4) ta' qabel[2].

Min-na]a tag]ha, is-so`jetà attri`i, meta kienet qieg]da ta]dem il-prezzijiet ta' l-offerta tag]ha, g]all-g]anijiet ta' kalkolu ta' *overheads*]admet fuq il-premessa li kienet sejra tag]mel tnejn u tletin (32) *platform* u li x-xog]ol kien ser idum tletin jum, mhux mag]duda }dud u festi.

L-*order to start works,* imsemmi fl-ittra tat-30 ta' {unju 1995, ing]ata fit-12 ta' Lulju 1995 u x-xog]ol kellu jinbeda fl-24 ta' Lulju 1995[3]. Fil-fatt ix-xog]ol beda jumejn wara, fis-26 ta' Lulju, i\da kellu jieqaf wara ftit sig]at g]ax is-so`jetà attri`i kellha xi]sara f'xi apparat li kienet]adet fuq il-post. Ix-xog]ol inbeda sew fit-3 t'Awissu 1995[4].

F'dak i\-\mien id-Dipartiment ta' l-Avjazzjoni ~ivili kien ta lill-attri`i s-*survey points* g]al erbg]a (4) mit-tnejn u tletin *platform* li kellhom isiru. Dawn l-erba' (4) *platforms* saru u tqieg]du fil-post mill-attri`i. G]all-erba' (4) *platforms* li kien imiss, id-dipartiment ma tax lill-attri`i tag]rif s]i], g]ax g]alkemm taha t-tag]rif dwar fejn kellhom jitqieg]du l-*platforms,* ma setax ig]idilha wkoll kemm kellu jkun il-livell. G]alhekk, dan it-tieni *set* ta' erba' (4) *platforms* ma setax jitqieg]ed fuq il-post; kull ma g]amlet l-attri`i kien li]affret l-art fejn kellhom jitqieg]du l-*platforms*, u x-xog]ol waqaf. Dwar il-*platforms* l-o]ra ma ng]ata tag]rif xejn.

Fil-11 t'Awissu 1995 is-so`jetà attri`i bdiet titlob lid-dipartiment biex jag]tiha s-*survey points* li kien imiss biex tkun tista' tkompli x-xog]ol[5], u baqg]et ittenni din it-talba sakemm fit-22 t'Awissu t-talba g]amlitha bil-miktub[6]. Fl-24 t'Awissu

---

2 Ara x-xiehda tal-Perit Henry Sultana fis-seduta ta' l-24 ta' Marzu 1998, *fol.* 62

3 *Ibid. fol.* 53.

4 *Ibid. fol.* 57.

5 *Ibid. fol.* 68.

6 *Ibid. foll.* 70 *et seq.*

g]alhekk id-dipartiment kiteb lis-*surveyor* tieg]u, Raymond Fava, biex dan jag]ti s-*survey points* lill-attri`i. Fava wie[eb li kien qed jobdi direttiva tat-*trade union* tieg]u u g]alhekk ma setax jag]mel dan ix-xog]ol[7].

Billi baqg]et ma ng]atatx it-tag]rif me]tie[, l-attri`i fl-4 ta' Settembru 1995 kitbet lid-Direttur tal-Kuntratti[8] biex tilmenta li ma setg]etx tkompli bix-xog]ol. Kompliet tg]id illi:

> If the exact location of all the units is still undetermined then we are hereby formally rescinding this contract, whilst retaining our rights to claim for all damages and losses that we shall have suffered.
>
> If the locations of all the remaining units are established, then we are hereby formally requesting that they all be given to us on site up to THURSDAY 7TH SEPTEMBER 1995, failing which this Contract shall be rescinded, assuming that there is no reason, valid at law, for extending the time to complete this Contract. This notwithstanding, we retain our rights to claim for any additional costs as a result of carrying out the Works in circumstances beyond our control.

Billi ra li ma setax jinqeda mis-*surveyor* tieg]u, id-Dipartiment ta' l-Avjazzjoni ~ivili fil-5 ta' Settembru 1995 kiteb lill-Awtorità ta' l-Ippjanar[9] biex jitlob li l-awtorità "tiself" *survey team* li jkun jista' jag]mel ix-xog]ol me]tie[. Fis-7 ta' Settembru mbag]ad id-dipartiment kiteb lill-attri`i biex ig]idilha illi:

> Due to circumstances beyond the control of this Department it is not possible to supply the survey data within the deadline that you have specified. However efforts are being made to start the survey works necessary for your staff to continue their work on 14th September 1995 and this will be confirmed on the 13th September 1995.[10]

G]al din l-ittra l-attri`i wie[bet fil-11 ta' Settembru 1995 u fost]wejje[o]ra qalet hekk:

> This serious shortcoming on the part of the CAD [Civil Aviation Department] has dislocated this Contract in no uncertain way, placing us in a position whereby the manpower and equipment assigned to this project will not be

---

7 *Ibid. foll.* 71 *et seq.*

8 *Foll.* 7 *et seq.*

9 *Fol.* 27.

10 *Fol.* 28.

> available for operations within the period set by the dates you submitted; this will have to be taken to fulfil other contractual commitments elsewhere.
>
> It is respectfully requested that you effect payment for all works executed, and that the Performance Bond Guarantee be released forthwith.[11]

Fit-8 ta' Novembru 1995 l-attri`i re[g]et kitbet lid-Direttur ta' l-Avjazzjoni ~ivili[12] biex tfisser x'kienu d-danni li [arrbet u talbet ]las ta' tlitt elef erba' mija u disg]a u ]amsin lira u erba' `ente\mi (Lm3,459.04). Il-konvenut approva biss]las ta' sitt mija u g]axar liri u sitta u]amsin `ente\mu (Lm610.56), daqskemm deherlu li kien jiswa x-xog]ol li la]qet g]amlet l-attri`i[13], g]alkemm il-perit tad-dipartiment kien irrakkomanda li jsir]las ta' elf mija u tmintax-il lira (Lm1,118) lill-attri`i[14].

Billi l-partijiet ma setg]ux jaqblu dwar kemm kellu jing]ada lill-atti`i, saret din il-kaw\a. Qabel ma nqisu l-meritu tal-kaw\a, i\da, irridu nqisu l-e``ezzjoni tal-konvenut Direttur tal-Kuntratti li tg]id illi dan il-konvenut kellu x'jaqsam biss ma' l-a``ettazzjoni tal-kuntratt, u ma jwe[ibx g]all-ilmenti ta' l-attri`i.

Huwa minnu illi d-Direttur tal-Kuntratti, *ut sic*, kellu x'jaqsam biss sakemm saru n-negozjati ta' qabel il-kuntratt u sakemm il-kuntratt kien iffirmat; it-twettiq tal-kuntratt u d-dettalji tekni`i kienu f'idejn il-konvenut l-ie]or. Madankollu, wa]da mill-partijiet fil-kuntratt kienet il-Gvern ta' Malta, u kien id-Direttur tal-Kuntratti li deher f'isem il-Gvern ta' Malta. Ladarba din il-kaw\a hija dwar l-obbligazzjonijiet li n]olqu bis-sa]]a ta' dak il-kuntratt, u dwar danni min]abba f'dak li l-attri`i qieg]da tg]id li kien inadempiment tal-kuntratt, id-Direttur tal-Kuntratti, dejjem f'isem il-Gvern ta' Malta, g]andu l-le[ittimazzjoni passiva biex ikun im]arrek u jidher f'din il-kaw\a.

Ng]addu issa biex inqisu l-meritu tat-talbiet ta' l-attri`i.

---

11 *Fol.* 9.

12 *Foll.* 10 *et seqq.*

13 Ara x-xiehda tal-Perit Henry Sultana fis-seduta ta' l-24 ta' Marzu 1998, *fol.* 93.

14 *Ibid. fol.* 108.

Il-konvenuti, fit-tieni e``ezzjoni tag]hom, qeg]din ig]idu illi l-attri`i ma komplietx l-appalt ming]ajr ra[uni tajba, u li kienet l-attri`i li ma wettqitx l-obbligazzjonijiet tag]ha *in bona fide*. Komplew ifissru din l-obbligazzjoni fit-tieni sub-paragrafu tat-tieni paragrafu tad-dikjarazzjoni ma]lufa mill-konvenut Direttur ta' l-Avjazzjoni ~ivili:

> ... ... matul l-esekuzzjoni tax-xog]lijiet is-so`jetà [attri`i] baqg]et lura hafna fix-xog]ol li setg]et g]amlet. Di fatti s-so`jetà bdiet ta]dem fis-26 ta' Lulju 1995 u f'dik il-[urnata [ratilha ]sara fil-makkinarju tag]ha tant li ssospendiet ix-xog]lijiet. Is-so`jetà ma irriprendietx ix-xog]ol qabel l-4 ta' Awwissu u waqfet g]al kollox fil-11 ta' Awwissu. Fil-perjodu ta' 15-il [urnata ta' xog]ol bejn 24 ta' Lulju 1995 u l-11 ta' Awwissu meta s-so`jetà kellha l-assistenza kollha li riedet kien lahaq [ie esegwit biss 13% tax-xog]lijiet pattwiti. Illi fi-a[ir tag]ha s-so`jetà attri`i wriet li ma riditx tesegwixxi l-obbligi kontrattwali tag]ha bil-bona fidi.[15]

Huwa minnu li l-attri`i g]amlet xi \mien wieqfa mix-xog]ol g]ax kellha ]sara fil-makkinarju tag]ha, u g]al dan \gur li ma kinux ja]tu l-konvenuti; i\da lanqas jista' jing]ad illi l-]sara fil-makkinarju hija xiehda ta' *mala fides* ta' l-attri`i, kif qeg]din ig]idu l-konvenuti!

Madankollu, i\-\mien li g]amlet wieqfa l-attri`i huwa relevanti g]all-g]anijiet tal-kaw\a g]ax ma n[ibitx xiehda li turi li l-azzjoni industrijali li ma ]allietx li jsiru s-*surveys* kienet [à nbdiet matul il-[img]a li l-attri`i damet wieqfa; ma n[ibitx xiehda li xorta ma kien jista' jsir xejn li kieku l-makkinarju baqa' ja]dem sew.

Fil-fatt, minbarra din il-]sara fil-makkinarju, kienet l-azzjoni industrijali minn dawk il-]addiema tad-Direttur ta' l-Avjazzjoni ~ivili li kellhom jag]mlu s-*surveys* li wasslet biex kien hemm dewmien biex seta' jitwettaq l-appalt, tant li fl-a]]ar l-attri`i kellha to]ro[mill-ftehim g]ax ma setg]etx i\\omm in-nies u l-apparat tag]ha weqfin sakemm isiru s-*surveys*.

Il-konvenuti, fit-tielet e``ezzjoni tag]hom, qeg]din ig]idu li kienet din l-azzjoni industrijali li ma]allithomx jag]mlu dak li kienu marbuta li jag]mlu ta]t il-

15 *Fol.* 24.

kuntratt, u g]alhekk g]andhom jin]elsu minn kull]tija min]abba l-massima illi *nemo tenetur ad impossibilia*.

Il-qorti ma taqbilx li l-azzjoni industrijali g]amlitha impossibbli g]all-konvenuti li jwettqu l-obbligazzjonijiet tag]hom; kull ma kellhom jag]mlu kien dak li fil-fatt g]amlu, *i.e.* ifittxu *survey team* minn x'imkien ie]or, biss jag]mlu hekk b'aktar]effa u b'sens ta' ur[enza, u mhux i]allu \-\mien ig]addi qabel ma ji``aqilqu[16].

Il-konvenuti qeg]din ig]idu wkoll illi \-\mien meta kellu jitlesta l-appalt kien stipulat fl-interess tag]hom, mhux fl-interess ta' l-attri`i, u g]alhekk l-attri`i ma setg]etx tinqeda bid-dewmien biex t]oll l-appalt.

Li \-\mien kien stipulat fl-interess tal-konvenuti huwa minnu, i\da huwa minnu wkoll li d-dewmien kien qed ikun ta']sara g]all-attri`i wkoll, g]ax ma setg]etx i\\omm in-nies u l-makkinarju tag]ha jistennew, ma jag]mlux xog]ol fuq kuntratti o]ra, sakemm il-konvenuti jaraw kif jag]mlu biex isiru s-*surveys*.

Fil-fehma tal-qorti, g]alhekk, l-attri`i kellha ra[uni tajba, min]abba fid-dewmien, biex t]oll l-appalt, i\da g]all-g]anijiet tal-likwidazzjoni tad-danni rridu nqisu wkoll li g]al parti mid-dewmien — meta kien hemm il-]sara fil-makkinarju — ma g]andhomx iwie[bu l-konvenuti. G]alhekk huwa b'dan il-*proviso* li l-qorti sejra tilqa' l-ewwel talba ta' l-attri`i.

G]all-g]anijiet tal-likwidazzjoni tad-danni, il-partijiet g]amlu l-kalkoli tag]hom u waslu g]al `ifri differenti: tlitt elef erba' mija u disg]a u ]amsin lira u erba' `ente\mi (Lm3,459.04) skond l-attri`i[17] u elf mija u tmintax-il lira (Lm1,118) skond il-konvenuti[18]. Billi l-likwidazzjoni tad-danni te]tie[kalkoli ta' natura

---

16 Ara, dwar dan l-argument, **Herbert Mifsud** ***nomine versus*** **Joseph Carabott** ***nomine***, Qorti ~ivili, Prim'Awla, 28 ta' Novembru 1997.

17 Ara l-prospett, *foll.*13 *et seqq.*

18 Ara x-xiehda tal-Perit Henry Sultana fis-seduta ta' l-24 ta' Marzu 1998. *fol.* 108; ara wkoll it-tielet paragrafu tan-nota ta' osservazzjonijiet tal-konvenuti.

teknika, huwa me]tie[li l-qorti jkollha l-g]ajnuna ta' espert tekniku. G]alhekk qieg]da b'dikriet li qed jing]ata llum ta]tar lill-A.I.~. Joseph Ellul Vincenti g]al dan il-g]an.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti tilqa' l-ewwel talba ta' l-attri`i billi tg]id illi l-konvenuti kienu ja]tu talli l-attri`i ma setg]etx tlesti l-appalt, b'dan i\da li l-konvenuti ma kinux ja]tu g]ad-dewmien bejn l-24 ta' Lulju u t-3 t'Awissu 1995.

Taqta' dwar it-talbiet l-o]ra u dwar l-ispejje\ wara li l-espert tekniku ja]lef ir-relazzjoni tieg]u.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.

QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 4 ta’ Mejju 2001
Numru

~itazzjoni 652/1996

G. V. Xuereb Ltd

versus

Id-Direttur tal-Kuntratti u d-Direttur ta’ l-Avjazzjoni ~ivili

Il-qorti ta]tar b]ala espert tekniku lill-A.I.~. Joseph Ellul Vincenti sabiex, wara li jqis il-pattijiet tal-kuntratt bejn il-partijiet:

1. ig]id kemm jiswa x-xog]ol li la]aq sar mill-attri`i;
2. ig]id xi spejje\ ta’ *overheads* u spejje\ o]ra g]amlet \ejda l-attri`i talli ma lestietx l-appalt kollu, b’dan illi l-perit g]andu jqis ukoll li g]ad-dewmien bejn l-24 ta’ Lulju u t-3 t’Awissu 1995 ma g]andhomx iwie[bu l-konvenuti; u
3. ig]id x’kien ikun il-qlig] li kienet tag]mel l-attri`i li kieku t]alliet tkompli l-appalt, wara li jnaqqas il-qlig] li kien isir mix-xog]ol li kien ikun sar bejn l-24 ta’ Lulju u t-3 t’Awissu 1995 li kieku x-xog]ol mexa regolarment skond i\-\mien pro[ettat fil-kuntratt.

Il-perit ma g]andux jisma’ xhieda jew jir`ievi dokumenti i\da g]andu jimxi fuq dak li hemm fl-atti.

L-ispejje\ tal-perizja g]alissa g]andha t]allashom l-attri`i, li g]andha wkoll tinnotifika lill-perit b’kopja ta’ dan id-dikriet.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.